

INFLYATSIYA VA AKSILINFLYATSIYA SIYOASTI

*Diyorbek Muzaffarov**Toshkent Davlat Iqtisodiyot**Universiteti, Iqtisodiyot**fakulteti, I-92 guruh talabasi*

Annotatsiya: Maqolada ta'kidlanishicha, inflyatsiya zamonaviy jahon iqtisodiyotining eng dolzarb muammolaridan biri bo'lib qolmoqda. Ta'kidlanishicha, inflyatsiya deganda o'rtacha narxlar darajasining oshishi va shunga mos ravishda pulning qadrsizlanishi tomon uzoq muddatli va barqaror tendentsiya tushunilishi kerak. Inflyatsiya darajasi mamlakat iqtisodiyotining barqarorligi va muvozanati va pul massasining ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi. Davlat tomonidan tartibga solishning eng muhim elementi inflyatsiyaga qarshi siyosat bo'lib, bunda fiskal komponent alohida rol o'ynaydi. Inflyatsiya muammosiga oid nazariy ilmiy tushunchalar umumlashtirilib, davlatning inflyatsiyaga qarshi va moslashuv siyosatining muqobil turlari tizimlashtirilib, tanqidiy tahlil qilinib, inflyatsiya jarayonlari bilan davlat soliq-byudjet siyosati o'rtasidagi bog'liqlik o'z aksini topgan.

Kalit so'zlar: inflyatsiya, inflyatsion kutilmalar, inflyatsiya, deflyatsiya, davlatning inflyatsiyaga qarshi siyosati, tartibga solish usullari, pul-kredit siyosati, fiskal siyosat

Abstract: The article notes that inflation remains one of the acute problems of the modern world economy. It is emphasized that inflation should be understood as a long-term and stable tendency to increase the average price level and the corresponding depreciation of money. The level of inflation serves as an indicator of the stability and balance of the country's economy and its money supply. The most important element of state regulation is anti-inflationary policy, in which the tax-budget component plays a special role. Theoretical scientific concepts related to the problem of inflation are summarized, alternative types of state anti-inflationary and adaptation policies are systematized and critically analyzed, and the interrelations of inflationary processes and the fiscal policy of the state are reflected.

Keywords: inflation, inflation expectations, disinflation, deflation, state anti-inflation policy, regulation methods, monetary policy, fiscal policy

Абстрактный: В статье отмечается, что одной из острых проблем современной мировой экономики по-прежнему остается инфляция. Подчеркнуто, что под инфляцией следует понимать длительную и устойчивую тенденцию к повышению среднего уровня цен и соответствующего обесценения денег. Уровень инфляции служит индикатором устойчивости и сбалансированности экономики страны и ее денежной массы. Важнейшим

элементом государственного регулирования является антиинфляционная политика, в составе которой особую роль играет налоговобюджетная составляющая. Обобщены теоретические научные концепции, связанные с проблемой инфляции, систематизированы и критически проанализированы альтернативные виды государственной антиинфляционной и адаптационной политики, отражены взаимосвязи инфляционных процессов и фискальной политики государства.

Ключевые слова: инфляция, инфляционные ожидания, дезинфляция, дефляция, государственная антиинфляционная политика, методы регулирования, денежно-кредитная политика, налогово-бюджетная политика

Kirish

Inflyatsiya (lotincha inflation – shishish, bo’rtish, taranglashish) – ma’lum davr mobaynida mamlakatda narxlar o’rtacha (umumiy) darajasining barqaror o’sishi, pulning xarid qobiliyatini uzoq muddatli pasayishi. Inflyatsiya bozor iqtisodiyotining asosiy izdan chiqaruvchi omillari jumlasiga kiradi, uning sur’ati qanchalik yuqori bo’lsa iqtisodiyotga xavfli ta’siri shunchalik kata bo’ladi.

Asosiy qism

Inflyatsiya, tovarlar va xizmatlar narxlarining vaqt o’tishi bilan umumiy o’sishi murakkab iqtisodiy hodisa bo’lib, keng qamrovli oqibatlariga olib keladi. Bu xarid qobiliyatini pasaytiradi, iqtisodiy qarorlarni buzadi va iqtisodiyotni beqarorlashtirishi mumkin. Inflyatsiyaga qarshi kurashish uchun hukumatlar va markaziy banklar bir qator antiinflyatsiya siyosatini qo’llaydilar.

Inflyatsiya sabablari:

Inflyatsiya turli omillar ta’sirida yuzaga kelishi mumkin:

Talab inflyatsiyasi: Tovar va xizmatlarga haddan tashqari talab taklifdan oshib ketishi mumkin, bu esa narxlarning oshishiga olib keladi.

Xarajat inflyatsiyasi: ish haqi yoki xom ashyo narxi kabi ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi narxlarni oshirishi mumkin.

Pul inflyatsiyasi: Pul massasining haddan tashqari o’sishi inflyatsiyaga olib kelishi mumkin.

Inflyatsiyaning oqibatlari:

Xarid qilish qobiliyatining pasayishi: inflyatsiya pul qiymatini pasaytiradi, odamlarning xarid qobiliyatini pasaytiradi.

Noaniqlik va investitsiyalarni to’xtatuvchi omillar: Yuqori inflyatsiya noaniqlikni keltirib chiqaradi, investitsiyalar va iqtisodiy o’sishni to’xtatadi.

Daromad tengsizligi: Inflyatsiya kam ta’minlangan shaxslar va doimiy daromadli shaxslarga nomutanosib ravishda ta’sir qilishi mumkin.

Ijtimoiy va siyosiy tartibsizliklar: Kuchli inflyatsiya ijtimoiy tartibsizliklar va siyosiy beqarorlikka olib kelishi mumkin.

Inflyatsiyaga qarshi siyosat:

Inflyatsiyaga qarshi kurashish uchun siyosatchilar odatda pul-kredit va fiskal siyosatning kombinatsiyasidan foydalanadilar:

Pul-kredit siyosati:

Foiz stavkalarining oshishi: Markaziy banklar qarz olish va xarajatlarni kamaytirish, iqtisodiyotni sovutish uchun foiz stavkalarini oshirishi mumkin.

Ochiq bozor operatsiyalari: Markaziy banklar pul massasini kamaytirish uchun davlat qimmatli qog'ozlarini sotishi mumkin.

Majburiy zaxiralar: Banklar uchun rezerv talablarini oshirish ularning kreditlash imkoniyatlarini cheklashi mumkin.

Moliyaviy siyosat:

Hukumat xarajatlarining kamayishi: Hukumatlar yalpi talabni kamaytirish uchun xarajatlarni qisqartirishi mumkin.

Ko'tarilgan soliqlar: Yuqori soliqlar iste'molni cheklab, bir martalik daromadni kamaytirishi mumkin.

Qiyinchiliklar va mulohazalar:

Inflyatsiyaga qarshi siyosatni amalga oshirish ehtiyotkorlik va nozik muvozanatni talab qiladi. Agressiv choralar iqtisodiy pasayish va ish o'rinlarining yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Boshqa tomondan, harakatsizlik inflyatsiyaning nazoratdan chiqib ketishiga yo'l qo'yishi mumkin.

Markaziy banklar va hukumatlar iqtisodiy ko'rsatkichlarni diqqat bilan kuzatib borishlari va kerak bo'lganda siyosatni o'zgartirishlari kerak. Iqtisodiyotga bo'lgan ishonchni saqlab qolish va umidlarni boshqarish uchun jamoatchilik bilan samarali muloqot ham juda muhimdir.

Xulosa

Doimiy iqtisodiy muammo bo'lgan inflyatsiya xarid qobiliyatini pasaytirishi, iqtisodiy o'sishni bo'g'ib qo'yishi va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Uning zararli ta'sirini yumshatish uchun siyosatchilar pul-kredit va fiskal siyosatning oqilona aralashmasidan foydalanishlari kerak. Iqtisodiy faollikni rag'batlantirish istagi bilan inflyatsiyani nazorat qilish zaruratini diqqat bilan muvozanatlash orqali hukumatlar farovonlik va farovonlikni ta'minlovchi barqaror iqtisodiy muhitni yaratishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/antiinflyatsionnaya-politika>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/inflyatsiya-antiinflyatsionnaya-politika-i-nalogi-teoriya-i-praktika/viewer>
3. <https://docx.uz/document/inflyatsiya-va-aksilinflyatsiya-siyosati-72ea59bc?lang=uz>

4. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/download/40121/25557/42425>

